

26. aprilie 2017

DJ-8 nr. 151

AVIZ

la proiectul de lege pentru modificarea și completarea
unor acte legislative
(nr. 60 din 14.03.2017)

Direcția generală juridică a examinat proiectul de lege sus-menționat, conform prevederilor art.54 din Regulamentul Parlamentului și ale Legii nr.780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative și comunică următoarele.

I. Observații generale

1. Proiectul este înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către un grup de deputați în Parlament în conformitate cu art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 din Regulamentul Parlamentului.

Prin inițiativa dată se propune operarea unor modificări și completări în conținutul Codului electoral nr.1381-XIII din 21 noiembrie 1997 și Legii nr.39-XIII din 07 aprilie 1994 despre statutul deputatului.

Conform notei informative, proiectul a fost elaborat în vederea asigurării unei transparențe în procesul de alegere a Parlamentului Republicii Moldova, precum și a creșterii responsabilității între alegători și deputatul ales. Astfel, prin proiectul dat se propune schimbarea modului de alegere a Parlamentului Republicii Moldova, în rezultatul căruia deputații vor fi aleși în circumscripții uninominale.

Deși în majoritatea statelor europene se aplică sistemul electoral mixt, este de menționat faptul că, alegerea în circumscripții uninominale creează condiții pentru responsabilizarea clasei politice. Cetățenii cunosc persoanele care urmează să-i reprezinte în Parlament și pot judeca în ce fel au fost reprezentați, în următoarele alegeri confirmând sau infirmând alegerea făcută.

În conținutul notei informative, ce însoțește prezentul proiect de lege, autorii invocă unele argumente în susținerea ideii de trecere la sistemul electoral uninominal, însă constatăm că, în textul acesteia nu se conțin referințe la consecințele care pot surveni în cazul acceptării modificărilor propuse. Nota nu reflectă impactul prevederilor proiectului asupra regiunii din stânga Nistrului, asigurării reprezentării în

Parlament a cetățenilor Republicii Moldova aflați pe teritoriul Transnistriei, precum și a funcționalității Parlamentului ales în acest mod.

2. Cu referire la subiectul abordat prin proiect comunicăm că, anterior în procedura legislativă în Parlament au mai existat proiecte de legi prin care, la fel, se propune operarea unor modificări și completări într-un șir de norme din Codul electoral al Republicii Moldova întru schimbarea modului de alegere a Parlamentului Republicii Moldova și introducerea sistemului electoral mixt (proiectul nr.408 din 2012).

Totodată, menționăm că, la 19.04.2013 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.94 pentru modificarea și completarea unor acte legislative prin care în conținutul Codului electoral au fost operate un șir de modificări și completări, o parte din ele vizau procedura de alegere a Parlamentului în rezultatul căruia deputații urma să fie aleși nu doar într-o singură circumscripție națională, ci și în circumscripții uninominale.

Ulterior, la un termen de mai puțin de o lună de zile, prin Legea nr.108 din 03.05.2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative *normele prin care se propunea introducerea sistemului electoral mixt în Republica Moldova au fost excluse* din conținutul Codului electoral nr.1381/1997.

În contextul celor expuse, reieșind din importanța, complexitatea și impactul subiectului abordat în prezentul proiect de lege considerăm că, acesta necesită a fi supus unui studiu/analize minuțioase cu implicarea tuturor subiecților cu drept de inițiativă legislativă.

3. În vederea respectării și/sau asigurării unui sufragiu egal atragem atenția la prevederile pct.24 și pct.25 din Codul bunelor practici electorale unde este stabilit că *„în condițiile existenței unei baze constituționale specifice, pot fi adoptate reguli care să garanteze o reprezentare echilibrată a femeilor și bărbaților în organele alese, sau chiar o reprezentare paritară. În absența unei astfel de baze constituționale, aceste prevederi pot fi considerate contrare principiului de egalitate și al libertății de asociere.*

Domeniul de aplicare a acestor reguli depinde de sistemul electoral. Într-un sistem cu liste fixe ale partidelor, paritatea este impusă dacă numărul bărbaților și al femeilor de pe poziții eligibile este același. Totuși, în cazul în care votul preferențial sau încrucișat este posibil, alegătorii ar putea să nu aleagă candidați de ambele sexe, ceea ce ar putea genera o componență neechilibrată a organului ales, dorita însa de către alegători”.

4. Potrivit lit. d) a art.20 din Legea nr.780/2001 privind actele legislative, nota informativă trebuie să conțină informații privind „fundamentarea economico-

financiară în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare și de altă natură”.

Potrivit art.47 alin.(6) din Regulamentul Parlamentului, în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare, materiale și de altă natură, se anexează fundamentarea economico-financiară.

Din conținutul notei informative nu rezultă faptul că ar fi fost făcută o estimare a cheltuielilor sau ar fi fost efectuate anumite calcule economico-financiare.

II. Referindu-ne la conținutul nemijlocit al modificărilor și completărilor propuse în proiect menționăm.

1. În temeiul prevederilor art.41 alin.(4) din Legea nr.780/2001, propunem de a expune textul introductiv al **art.I** din proiect în următoarea redacție:

„Codul electoral nr.1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (Republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.277-287, art.585) cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:”.

2. Întru respectarea exigentelor tehnicii legislative **pct.1 art.I** din proiect se va expune în următoare redacție:

„1. Articol 1:

după noțiunea „circumscripție electorală” se introduce noțiunea „circumscripție uninominală” cu următorul cuprins:

„circumscripție uninominală – circumscripție electorală în care se organizează și se desfășoară alegerile unui singur mandat de deputat în Parlament, pe baza votului majoritar;”

la noțiunea „concurenți electorali” primul alineat va avea următorul cuprins:

„- candidații pentru funcția de deputat în Parlament, desemnați de partidele politice, alte organizații social-politice și blocuri electorale sau independenți, înregistrați de consilii;”

noțiunea „revocare” va avea următorul cuprins:

„revocare – retragere de către instanța de judecată a mandatului persoanei care ocupă o funcție publică eligibilă, precum și ridicare a mandatului deputatului în Parlament sau primarului prin referendum local.””

3. La **pct.2 art.I** din proiect textul „articolul 22 lit. t)” se va substitui prin textul „articolul 22, alineatul (1), litera t)”.

4. La **pct.1 al art.I** din proiect se propune completarea art.1 din Codul electoral cu o noțiune nouă – „circumscripție uninominală”. În aceste condiții, ținând cont și de completarea propusă la **pct.4 art.I** din proiect apare întrebarea dacă termenul nominalizat nu necesită a fi înglobat în titlul art.27 din Codul electoral.

Tot aici, întru respectarea prevederilor art.19 lit.e) din Legea nr.780/2001 privind uniformitatea termenilor utilizați în conținutul actelor legislative elaborate, bazându-ne pe formula propusă la pct.1 art.I din proiect atragem atenția la cuvintele „circumscripțiilor electorale uninominale” din conținutul alineatului (1¹) cu care se propune a fi completat art.27 din Cod.

Prin urmare, întru evitarea unor eventuale neconcordanțe obiectăm necesitatea revizuirii conținutului **pct.4 art.I** întru ajustarea acestuia la exigențele legislației în vigoare.

5. Art.1 din Codul electoral definește drept:

candidat – persoană care candidează pentru ocuparea unei funcții publice eligibile din partea partidelor, a altor organizații social-politice, a blocurilor electorale;

candidat independent – persoană care își desemnează candidatura pentru ocuparea unei funcții publice eligibile independent de partide, de alte organizații social-politice și de blocurile electorale.

Ținând cont de textul definițiilor citate, de modificările propuse pentru alineatul întâi al noțiunii de „concurrent electoral” (pct.1 art.I din proiect), precum și de completarea de la **pct.5 art.I** din proiect, apare întrebarea privind oportunitatea păstrării cuvintelor „listele de candidați din partea partidelor și altor organizații social-politice, a blocurilor electorale” în conținutul art.28 lit.g) din Codul electoral.

6. În conținutul Codului electoral se operează cu termenii „*candidat*” și „*candidat independent*”. Definițiile date de Legiuitor acestor termeni se regăsesc la pct.5 din prezentul aviz. Conform art.28 lit.h) din Cod consiliul electoral „*publică rapoartele privind finanțarea campaniilor electorale ale candidaților independenți*”.

În acest caz nu este clar cum rămâne cu rapoartele candidaților din partea partidelor, a altor organizații social-politice, a blocurilor electorale? Norma în cauză necesită a fi revizuită și conformată reieșind și din prevederile alineatului întâi al pct.7 art.I din proiect.

7. Art.29¹ din Codul electoral este intitulat „*Particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare din străinătate și a birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate*”.

La alin.(2) al articolului dat se stabilește că „în cazul alegerilor parlamentare și al referendumului republican, pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova se organizează una sau mai multe secții de votare pentru alegătorii care se află în străinătate la data alegerilor”. Remarcăm că, autorii proiectului nu propun operarea unor modificări și/sau completări la alineatul citat.

Totodată, prin **pct.6 art.I** din proiect se propune completarea art.29¹ cu un alineat nou (7) care stabilește că „*particularitățile constituirii și funcționării secțiilor*”

de votare din străinătate în cazul alegerilor parlamentare sunt prevăzute de prezentul cod”. Fapt care deja este reglementat/ prevăzut în Codul electoral la art.29¹. Observăm că, în conținutul normei propuse spre completare nu este specificat un articol, titlu sau capitol.

Tot aici atragem atenția la conținutul art.74 alin.(5) de la **pct.21 art.I** din proiect unde se face trimitere la prevederile art.29¹ alin.(3) din Codul electoral.

Astfel, în contextul celor expuse, nu este clară necesitatea înserării în conținutul Codului electoral normei propuse la **pct.6 al art.I** din proiect și propunem excluderea acesteia din conținutul proiectului.

8. Ținând cont de modificarea propusă pentru norma art.38² alin.(1) din Cod (**pct.7 art.I** din proiect) atragem atenția la neconcordanța cu norma art.28 lit.h) din Codul electoral.

Textul „*candidații la funcția de deputat în Parlament, inclusiv cei independenți în alegerile parlamentare*” de la **alineatul doi al pct.7 art.I** necesită a fi revizuit într-o ajustare acestuia la normele gramaticale (art.19 lit.a) din Legea nr.780/2001).

Tot aici, în contextul modificării propuse în **alineatul întâi al pct.7 art.I** din proiect nu este clar de ce proiectul dat nu prevede modificarea normei de la alin.(3) al art.38² din Cod.

Prin urmare, recomandăm revederea structurii/conținutului **pct.7 art.I** din proiect conform normelor tehnicii legislative, exigențelor art.19 din Legea nr.780/2001, precum și a legislației în vigoare.

9. Cu referire la prevederile **pct.8 art.I** din proiect reiterăm obiecția privind uniformitatea termenului de „*circumscripție uninominală*” expusă în pct.4 din prezentul aviz.

10. În tot conținutul proiectului de lege, prin modificările și/sau completările propuse, autorii delimitează/diferențiază termenul „*candidații*” de „*candidați independenți*”. Însă, titlul și conținutul art.41 „Desemnarea candidaților” din Codul electoral rămâne neschimbat în acest sens (**pct.9 art.I** din proiect).

Prin urmare, întru evitarea situațiilor de neconcordanță recomandăm revizuirea și uniformizarea terminologiei utilizate. În contextul celor relatate atragem atenția la termenul de „*concurrent electoral*” definit la art.1 din Cod, care în esență sa înglobează noțiunile menționate mai sus.

Ținând cont de scopul/obiectivul prezentului proiect de lege, de modificările și completările propuse, nu este clară necesitatea păstrării în conținutul art.41 din Cod electoral a normei de la alin.(2¹) unde este prevăzut că, „Listele candidaților pentru alegerile parlamentare și locale vor fi întocmite respectându-se cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe”.

11. Cu referire la modificarea din **pct.10 art.I** din proiect reiterăm obiecția expusă în pct.10 din prezentul aviz privind uniformitatea termenului „candidat”/„candidat independent”.

În contextul modificării propuse pentru norma de la art.42 alin.(6) din Cod (alineatul șapte, **pct.10 art.I** din proiect), și anume, excluderea din conținutul acesteia a propoziției prin care este stabilit că „*lista de subscripție se autentifică prin aplicarea, pe fiecare foaie, a ștampilei autorității administrației publice locale respective*” se impun a fi menționate normele art.156 alin.(1) și (2); 184 alin.(1) și (2) și art.185 alin.(1) din Codul electoral. Acceptarea modificării propuse de către autori, în varianta expusă în proiect, va crea contradicții între normele Codului electoral.

Norma (alineatul (7)), cu care se propune de a fi completat art.42 din Codul electoral, are un conținut prea general și neclar. Remarcăm că, în tot cuprinsul proiectului nu a fost identificată o normă juridică care în mod expres ar stabili „particularitățile” la care se face trimitere.

12. Dat fiind faptul că, condițiile speciale de întocmire pentru listele electorale sunt stabilite la art.79 din Cod, art.78 având alt subiect de reglementare, în cazul în care vor fi acceptate modificările propuse prin prezentul proiect de lege pentru art.78 din Codul electoral, nu este clară necesitatea operării înlocuirii de la **alineatul doi al pct.11 art.I** din proiect.

Referindu-ne la cuvintele „cazierul de integritate” din completarea propusă la **alineatul patru al pct.11 art.I** din proiect menționăm că, legislația în vigoare operează cu termenul - „cazier privind integritatea profesională” (Legea nr.325/2013 și Hotărârea Guvernului nr.767/2014). Astfel, întru respectarea exigențelor art.19 din Legea nr.780/2001, privind uniformitatea termenilor utilizați în actele legislative elaborate recomandăm revizuirea normei menționate și utilizarea termenului existent în cadrul legal.

13. Ținând cont de obiectul de reglementare (procedurii de constituire/organizare a circumscripțiilor uninominale) propus de către autori prin norma articolului 74 (**pct.21 art.I** din proiect) obiectăm caracterul prea general și ambiguu al conținutului acestuia. Din textul prevederilor invocate nu este clar modul în care vor fi create aceste circumscripții uninominale, care este numărul de persoane necesar pentru crearea unei circumscripții, termenul?

Tot aici, considerăm injustă din punct de vedere juridic formula „*circumscripțiile uninominale permanente care acoperă întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv pentru secțiile de votare peste hotare și pentru localitățile din stânga Nistrului*”. Formula dată contravine normelor alin.(1) al art.3 din Legea Supremă unde se consfințește caracterul inalienabil al teritoriului Republicii Moldova, inalienabilitatea este un element juridic fundamental al teritoriului și este strict corelat cu enunțul din art.1 alin.(1) din Constituție – „Republica Moldova este un stat suveran

și independent, unitar și indivizibil“. În susținerea celor menționate mai sus invocăm și prevederile art.110 alin.(2) din Constituție și art.3 din Legea nr.173-XVI din 22.07.2005 cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului (Transnistria). Astfel, considerăm incorect înserarea în conținutul unui act legislativ a normei care prin cuprinsul său, în mod expres, separă teritoriul din stânga Nistrului de teritoriul Republicii Moldova.

O altă problemă semnificativă, reglementată într-un mod evaziv este constituirea circumscripției uninominale pentru secțiile de votare peste hotare.

Cu referire la termenul „*circumscripții uninominale permanente*” (alin.(1) art.74 din proiect), precum și norma de la alineatul (7) al aceluiași articol atragem atenția la prevederile **pct.17 din Codul bunelor practici electorale** unde este stabilit că, *„în cazul când se aplică un sistem majoritar uninominal, hotarele circumscripțiilor trebuie revizuite la fiecare nouă repartizare a mandatelor. Consecințele politice ale revizuirii hotarelor circumscripțiilor sunt foarte importante și, de aceea, este esențial ca acest proces să nu favorizeze un partid și să nu defavorizeze minoritățile naționale. Statele cu tradiții democratice vechi abordează această problemă în diferite moduri și operează pe baze nu mai puțin diferite. Noile state democratice trebuie să adopte niște criterii simple și proceduri ușor de implementat. Cea mai bună soluție ar fi examinarea problemei, în prima instanță, de către o comisie compusă în majoritate din membri independenți, printre care: un geograf, un sociolog, un număr echilibrat de reprezentanți ai partidelor și, în caz de necesitate, reprezentanți ai minorităților naționale. Ulterior, parlamentul ar putea adopta o decizie pe baza propunerilor prezentate de comisie, rezervând posibilitatea unui singur recurs”*.

13.1. Cu referire la prevederile articolului 75 (**pct.21 art.I** din proiect) atragem atenția la termenul de 55 de zile (conform art.27 alin.(1) din Codul electoral consiliile electorale de circumscripție se constituie în 50 de zile).

Din practica existentă, în temeiul prevederilor art.27 alin.(1) din Codul electoral și anexei nr.1 din Legea nr.764-XV din 27.12.2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, observăm că până în prezent numărul consiliilor electorale de circumscripții corespunde numărului circumscripțiilor electorale. În aceste condiții atragem atenția la prevederile alineatul (2) al art.75 din proiect unde este prevăzut că „*pentru secțiile de votare peste hotare Comisia Electorală Centrală va forma un consiliu electoral distinct”*.

13.2. La articolul 76 intitulat „*Candidații la funcția de deputat în Parlament*” (**pct.21 art.I** din proiect) observăm excluderea din conținutul normei în cauză a condiției prin care era stabilit că, persoanele ce candidează la funcția de deputat trebuie să aibă „domiciliul în țară”. Remarcăm că, nota informativă nu aduce careva argumente în acest sens.

Tot aici nu este clară legătura dintre obiectul de reglementare a articolului dat și norma de trimitere la prevederile art.2 alin.(6¹) din Legea nr.39-XIII din 07.04.1994 despre statutul deputatului unde sunt statuate condițiile de ridicare a mandatului de deputat.

Întru evitarea unor eventuale neconcordanțe se impune necesitatea revizuirii conținutului articolului dat.

13.3. Cu referire la prevederile articolului 77 (**pct.21 art.I** din proiect) recomandăm păstrarea redacției actuale a normei prin care se reglementează stabilirea datei alegerilor – articolul 76 din Codul electoral.

13.4. Conform art.74 alin.(2) (**pct.21 art.I** din proiect) este stabilit că, *„deputații în Parlament se alege în 101 circumscripții uninominale, câte unul de la o circumscripție”*.

La art.75 alin.(1), din proiect, se menționează că, *„în scopuri de organizare și efectuare a alegerilor, Comisia Electorală Centrală formează, cu cel puțin 55 de zile înainte de efectuarea lor, consilii electorale de circumscripții în condițiile art.27, care se aplică în mod corespunzător.”*

La alineatul (2) al art.75 din proiect este prevăzut că *„pentru secțiile de votare peste hotare Comisia Electorală Centrală va forma un consiliu electoral distinct care va activa în raza mun. Chișinău și va asigura organizarea proceselor electorale pentru circumscripțiile uninominale constituite peste hotare”*.

Din cele expuse mai sus observăm că, candidații care vor fi aleși pe teritoriul Republicii Moldova se vor înregistra fiecare la circumscripția sa, dar toți candidații pentru funcția de deputat care vor fi aleși în circumscripțiile uninominale de peste hotare urmează să se înregistreze la un singur consiliu electoral.

Tot aici, ținând cont de faptul că consiliul electoral constituit pentru circumscripțiile de peste hotare, de fapt, nu va activa în mun. Chișinău ci doar își va avea sediul aici, iar activitatea propriu zisă al acestuia se va desfășura peste hotarele Republicii Moldova, recomandăm revizuirea conținutului frazei *„va activa în raza mun. Chișinău”* (art.75 alin.(2) din proiect).

În temeiul normei de la art.74 alin.(2) și art.78 alin.(3) (**pct.21 art.I** din proiect) considerăm inoportun păstrarea în conținutul proiectului de lege a normei art.78 alin.(5) din proiect și propunem excluderea acesteia.

13.5. Prevederile art.79 alin.(5) (**pct.21 art.I** din proiect) contravin normei alin.1 al aceluiași articol, considerăm că în cazul dat concurenții electorali din țară și cei de peste hotare sunt în situații de inegalitate în ceea ce privește colectarea semnăturilor. Cum procedăm în cazul în care pentru un candidat majoritatea semnăturilor au fost colectate într-o circumscripție uninominală iar el se balotează în altă circumscripție uninominală?

13.6. Art.1 din Codul electoral definește două tipuri de candidați „candidat” și „candidat independent”. Remarcăm că, în conținutul Codului lipsește termenul de „candidat înaintat de cetățeni”. Reieșind din cele expuse, ținând cont de ideea expusă la alin.(1) art.80 (**pct.21 art.I** din proiect) propunem revizuirea conținutului normei menționate întru ajustarea acesteia la normele tehnicii legislative în ceea ce privește uniformitatea terminologiei utilizate în actele elaborate.

În contextul normelor expuse la art.80, **constatăm lipsa** în conținutul proiectului de lege a **prevederilor care ar reflecta modul și condițiile de finanțare a activității grupurilor de inițiativă**, precum și formele și/sau situațiile de raportare a cheltuielilor suportate de către candidații la funcția de deputat pentru activitatea grupurilor.

13.7. Ținând cont de multiplele trepte/etape care urmează a fi parcurse de către un candidat pentru funcția de deputat (aici în mod special remarcăm candidații din partea partidelor politice și/sau blocurilor electorale) atragem atenția la fraza „*Decizia privind retragerea se adoptă de candidat*”. Conform prevederilor dicționarului explicativ al limbii române „a adopta” înseamnă „a accepta în urma unui vot”, în cazul dat nu este clar cine votează. Astfel, considerăm prea generală și ambiguă formula de la **art.81 alin.(2)** prin care se stabilește modul de retragere a candidatului din cursa electorală și obiectăm necesitatea revizuirii acesteia.

La art.81 alin.(3) este stabilit „*dacă în circumscripția uninominală a fost înregistrat un singur candidat și acesta s-a retras ori nu a participat la alegeri din alte motive, se organizează din nou alegeri parțiale, în condițiile prezentului Cod*”. Din conținutul normei citate, precum și a articolului în ansamblu nu este clar cum se va proceda când în alegeri se va înregistra doar un singur candidat? Sau în cazul în care sau înregistrat doi sau mai mulți candidați, dar în final, în ziua alegerilor, din diverse motive, a rămas doar un singur candidat?

13.8. Reieșind din obiectivul prezentului proiect de lege, constatăm că, în cazul adoptării acestuia, candidații pentru funcția de deputat în Parlament nu vor mai fi votați pe liste de partid. Astfel, apare întrebarea care sau cât de semnificativă va fi diferența dintre textul unui candidat independent și candidat din partea partidelor (în buletinele de vot). Prin urmare, propunem excluderea alin.(2) din art.84 (**pct.21 art.I** din proiect) iar norma sau ideea expusă să fie redată în conținutul art.48 din Codul electoral.

13.9. Din conținutul articolului 88 (**pct.21 art.I** din proiect) nu este clar care sunt acțiunile consiliilor electorale de circumscripție după totalizarea numărului de voturi valabil exprimate.

Întru evitarea unor eventuale neclarități considerăm că, prevederile normei respective necesită a fi completate în acest sens.

13.10. Din conținutul proiectului observăm că, autorii proiectului exclud din Codul electoral articolul prin care se determina situația - „alegeri nevalabile”.

În cazul acceptării acestei propuneri apare întrebarea: cum se va proceda în cazul în care într-o circumscripție uninominală la votare vor participa mai puțin de 1/3 din numărul de persoane înscrise în lista electorală?

13.11. Recomandăm expunerea normei de la articolul 93 alineatul (3) (pct.21 art.I din proiect) într-un articol separat.

13.12. În vederea respectării exigențelor tehnicii legislative în ceea ce privește uniformitatea terminologiei utilizate în actele legislative, propunem excluderea din titlul articolului 94 (pct.21 art.I din proiect) cuvintele „ale Parlamentului”.

13.13. În ceea ce privește înglobarea în conținutul Codului electoral modificărilor și/sau completărilor prin care se reglementează institutul de revocare a deputatului atragem atenția la caracterul prea general și ambiguu al normelor de la articolul 94 și articolul 177 din proiect. Frazele gen „*nu respectă interesele comunității*”, „*nu exercită în mod adecvat*” contravin prevederilor art.68 alin.(1) din Legea Supremă unde este statuat că „în exercitarea mandatului, deputații sunt în serviciul poporului”. Ținem să menționăm că, în viziunea Curții Constituționale, **„mandatul de parlamentar exprimă relația parlamentarului cu întregul popor, în serviciul căruia este, nu numai cu alegătorii care l-au votat, deși aceștia beneficiază de prezența parlamentarului în virtutea obligației sale de a ține legătura cu alegătorii. Astfel, sintagma “a fi în serviciul poporului” de la articolul 68 alin.(1) din Constituție înseamnă că, din momentul alegerii și până la încetarea mandatului, fiecare deputat devine reprezentantul poporului în integralitatea sa și are drept misiune să servească interesului comun, cel al poporului, și nu doar partidului din care provine.”** (pct.34 din Hotărârea Curții Constituționale nr.8/2012)

Totodată, constatăm că, prezentul proiect de lege nu stabilește/determină clar care sunt criteriile, motivele de revocare a deputatului.

În contextul celor expuse se impun a fi menționate prevederile art.68 alin.(1),(2) și art.69 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova. Remarcăm că normele menționate au fost interpretate prin Hotărârea Curții Constituționale nr.8 din 19.06.2012. La pct.44 din Hotărârea menționată Curtea reține că, „*în logica reprezentării libere, mandatul parlamentarului este irevocabil: alegătorii nu pot să-l facă să înceteze prematur și practica demisiilor în alb este interzisă. Alegătorii nu pot, prin urmare, să-și exprime nemulțumirea față de modul în care un ales și-a*

îndeplinit misiunea decât prin refuzul acordării voturilor lor atunci când acesta solicită realegerea.”

Tot aici menționăm că, irevocabilitatea mandatului parlamentar este un principiu de bază general acceptat al democrațiilor europene. În acest context, în Rezoluția nr.1303(2002) privind funcționarea instituțiilor democratice în Moldova, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a cerut autorităților moldovenești *“de a garanta cu claritate în legislație principiul irevocabilității mandatului parlamentar”* (pct.48 Hotărârea Curții Constituționale nr.8/2012).

În viziunea Curții, nulitatea mandatului imperativ și caracterul reprezentativ al mandatului deputatului, consacrate de articolul 68 din Constituție, implică imposibilitatea revocării de către alegători (sau partid) a mandatului încredințat deputatului de a-i reprezenta în Parlament, chiar dacă acesta se eschivează, sub diferite pretexte, de la exercitarea puterii legislative (pct.49 Hotărârea Curții Constituționale nr.8/2012).

În contextul celor expuse recomandăm excluderea din conținutul proiectului de lege a normelor care stabilesc revocarea deputatului.

14. Cu referire la completarea propusă pentru art.2 alin.(6¹) din Legea nr.39/1994 (art.II din proiect) reiterăm obiecția expusă în pct.13.13. din prezentul aviz.

14.1. Nu este clară necesitate inserării/specificării în conținutul articolului 2 alineatului (11) sintagmei „în urma alegerilor parțiale”. Tot aici, recomandăm corelarea normei menționate cu prevederile art.2 alin.(4) din Codul electoral.

15. Ținând cont de amplele modificări expuse la pct.21 din prezentul proiect de lege, propunem examinarea posibilității de a completa conținutul Titlului III din Codul electoral cu o normă nouă care ar stabili că, după constituirea legală a Parlamentului, fiecare deputat depune în fața plenului Parlamentului jurământul de a respecta Constituția și legile țării, de a apăra democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova.

16. Cu referire la prevederile alin.(1) al art.III din proiect remarcăm prevederile Legii nr.173-XIII din 06.07.1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, în special, art.1 alin.(5) unde este prevăzut că, actele enumerate la art.1 alin.(1) din Legea nr.173/1994 intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial sau la data indicată în text. Prin urmare, nu este clară necesitatea inserării/păstrării alineatului menționat în conținutul proiectului.

16.1. Statuând prin proiectul dat obligația cetățenilor Republicii Moldova de a vota doar în circumscripțiile unde își au reședința, constatăm că în proiect nu se

regăsește o reglementare clară prin care ar fi stabilită modalitatea de exercitare a dreptului la vot de către locuitorii din stânga Nistrului. Iar prin norma de la **alin.(3) art.III** din proiect această parte a Republicii Moldova este exclusă în mod expres din teritoriile unde vor fi create circumscripții uninominale.

În contextul celor expuse, precum și întru evitarea unor eventuale neclarități propunem excluderea acestui alineat din conținutul proiectului.

16.2. La **alin.(4) art.III** din proiect nu este clar din ce moment urmează a fi calculat termenul de șase luni.

În contextul obiecțiilor expuse, remarcăm necesitatea revizuirii textului proiectului de lege întru ajustarea la exigențele normelor tehnicii legislative, precum și întru prevenirea dispersării normelor cu același conținut și/sau scop în acte legislative diferite.

Totodată, proiectul necesită a fi redactat din punct de vedere a normelor gramaticale și exigențelor stabilite de art.19 din Legea nr.780/2001.

Oportunitatea adoptării prezentului proiect de lege urmează a fi decisă de către Parlament.

Ion CREANGĂ
Șef Direcție

ex: E. Geru
tel: 820-580